

På Gunnestorps bys ägor

Tuve 152:1 | By-/gårdstomt | Fastighet Tuve 12:22, 74:2
Arkeologisk förundersökning | Göteborgs stad

Karolina Kegel

ARKEOLOGISK RAPPORT FRÅN
GÖTEBORGS STADSMUSEUM
ISSN 1651-7636
© Göteborgs stadsmuseum 2017
Norra Hamngatan 12
411 14 GÖTEBORG
<http://goteborgsstadsmuseum.se/>

REDAKTION
Else-Britt Filipsson
Tara Gullbrand
Karolina Kegel
Ulf Ragnesten
Tom Wennberg

OMSLAGETS GRAFISKA FORM
Mimmi Andersson

Omslag: Gunnestorp Övergård strax öster om undersökningsområdet.

TOPOGRAFISKA OCH EKONOMISKA KARTAN
© Lantmäteriverket. Medgivande 507-98-3211

KARTOR FRÅN STADSBYGGNADSKONTORETS DATABAS
© Göteborgs Stadsbyggnadskontor

FORNLÄMNING TUVE 152:1

Arkeologisk förundersökning

SAMMANFATTNING

Göteborgs stadsmuseum genomförde i oktober 2016 en avgränsande förundersökning strax norr om Gunnestorps gamla bytomt (Tuve 152:1). Sammanlagt grävdes 16 schakt på vad som enligt äldre kartmaterial varit byns inägor. Enstaka fynd från 1700- och 1800-talet påträffades i form av kritpipsskaft och keramik. Inga äldre bebyggelse lämningar framkom, däremot en mindre bebyggelse rest i form av ett syllstenshorn till ett hus från yngre tid.

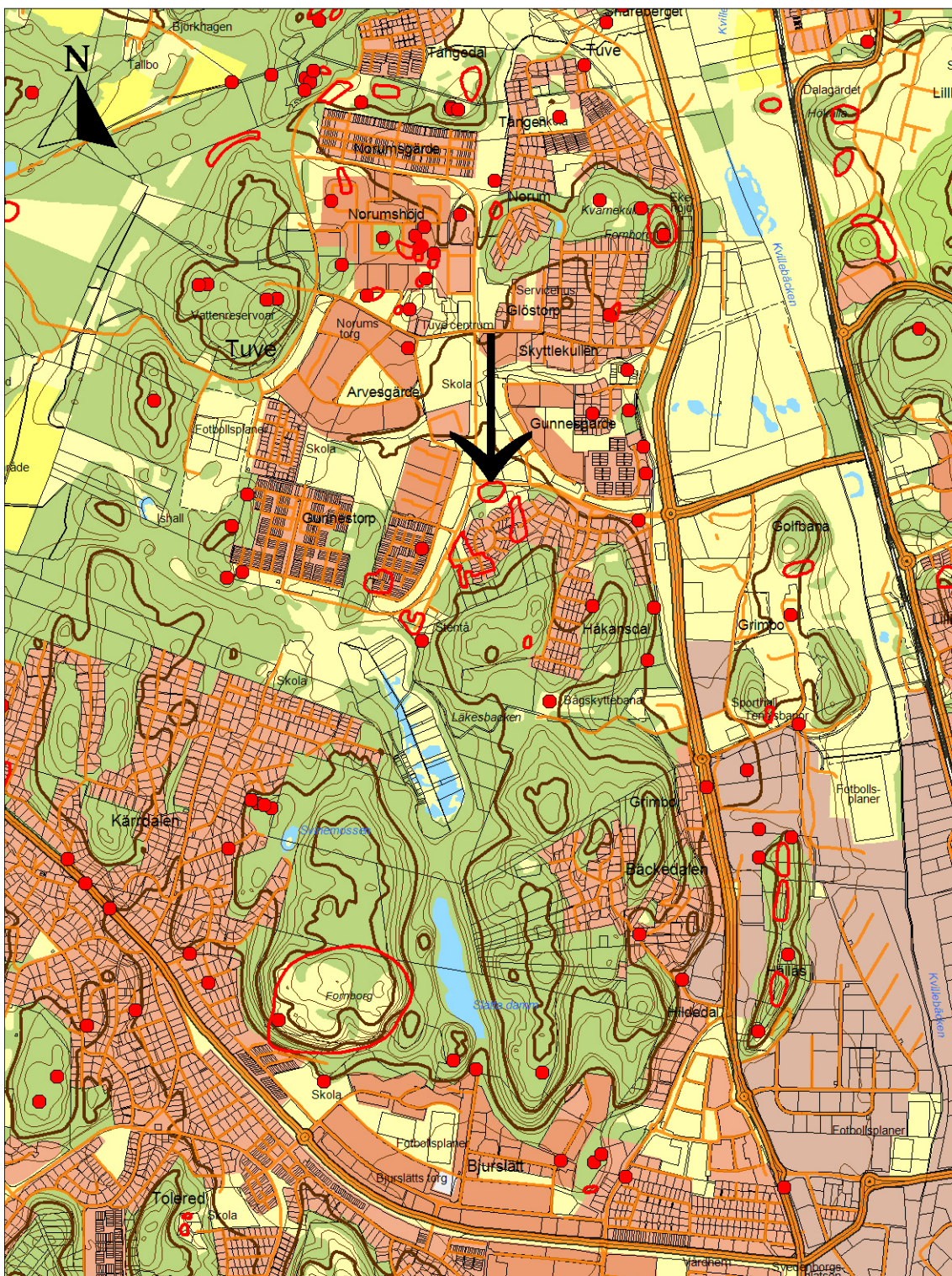
Fornlämningens tidigare avgränsning är oförändrad. Göteborgs stadsmuseum bedömer därför att inga ytterligare arkeologiska åtgärder krävs inför exploatering av den nu förundersökta ytan.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslut nr:	431-25187-2016
GSM dnr:	1463/16
Uppdragsgivare:	Fastighetskontoret, Göteborgs stad
Läge:	Gunnestorp, Tuve 12:22, 74:2, Tuve socken, Göteborgs stad (figur 1-2)
Koordinater:	N: 6 403 331 / E: 145 793 (SWEREF 99 12 00)
Grävningssorsak:	Detaljplanläggning/Husbyggnation
Grävningstinstitution:	Göteborgs stadsmuseum
Datum för undersökning i fält:	2016-10-18--2016-10-19
Undersökt yta:	cirka 6600 m ² (extensivt), cirka 175 m ² (intensivt)
Antal arkeologtimmar i fält:	32
Antal maskintimmar:	16
Platsledare:	Ulf Ragnesten
Övriga deltagare i fält:	Karolina Kegel
GSMA nr:	160019

Figur 1. Undersökningsområdets läge på centrala Hisingen. Blå kartan, skala 1:100 000.

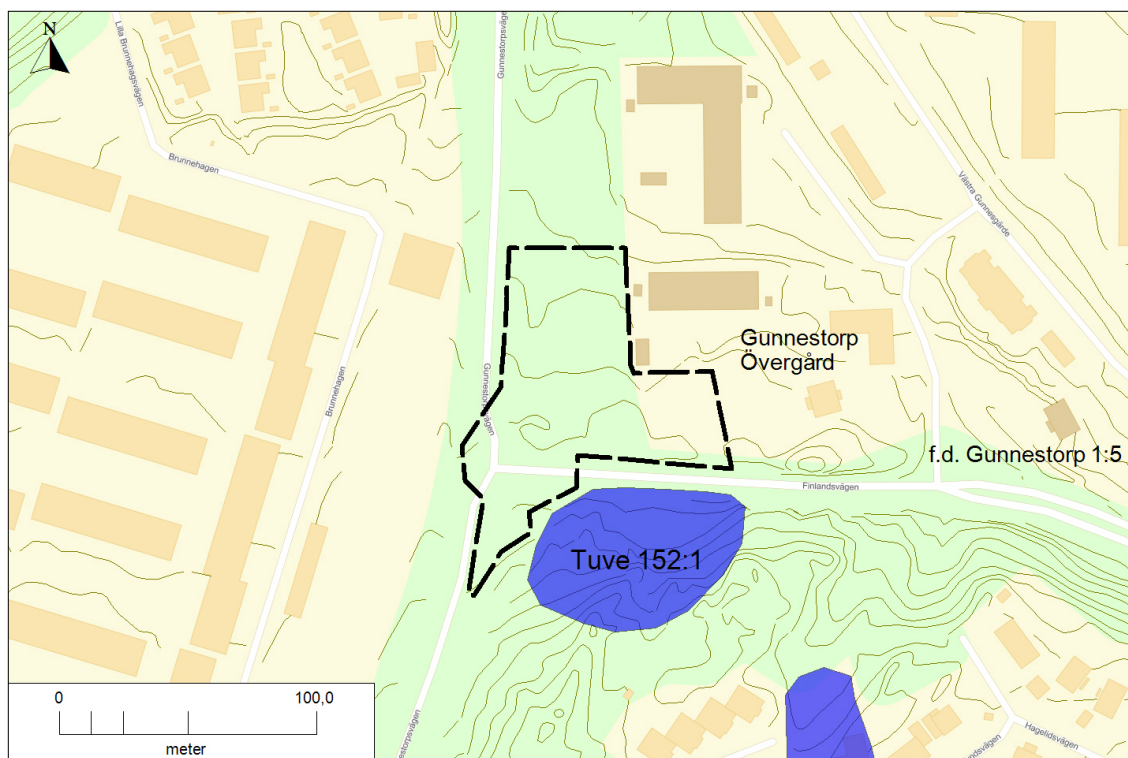

Figur 2. Läget för fornlämningen Tuve 152 markerat med pilen. Röda markeringar utgör fornlämningar. Fastighetskartan, skala 1:20 000.

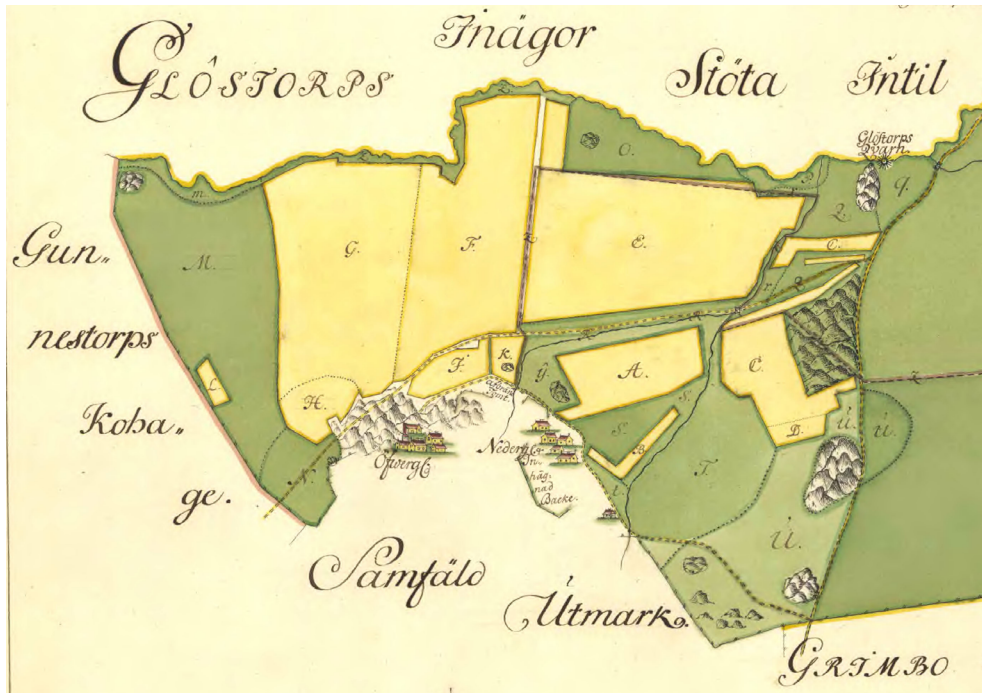
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Undersökningsområdet ligger i gammal åkermark, ca 25-30 m över havet, omedelbart norr om fornlämningen Tuve 152:1 som utgör läget för Gunnestorps bytomt (figur 3). Byns bebyggelse har delvis ändrat läge, vilket framgår av en jämförelse mellan storskifteskartan från 1758 och 1930-talets ekonomiska karta (figur 4-5). Bytomten ligger i norra utkanten av ett större höglänt område med mossar och sjöar som sträcker sig till Lundby socken omkring en kilometer söderut. Ca 300 m norr om bytomten går ett biflöde till Kvillebäcken, som flyter i nord-sydlig riktning ca 1 km öster om undersökningsområdet. Undersökningsområdet utgörs idag av en ängsliknande gräsmark med enstaka planerade lövträd nordöst om korsningen Finlandsvägen/Gunnestorpsvägen samt gräsmattor och asfalterade gång-/cykelvägar. Äldre bebyggelse från byn finns kvar strax norr om Finlandsvägen och öster om undersökningsområdet i form av Gunnestorp Övergård och f.d. Gunnestorp 1:5.

Området är rikt på framför allt stenåldersboplatser, många av dem undersökta på 1960- och 70-talet. Till stenåldern kan också föras flera fyndplatser för flintredskap. En hällkista med intilliggande härdar (Tuve 29), de senare med datering till äldre järnålder, undersöktes 1969 (Andersson 1970). Stensättningar och odlingsrösen representerar brons- och järnåldern i området (t ex Tuve 57, se Lundberg 1967). I övrigt kan nämnas en väghållningssten (Tuve 148) och Glöstorps bytomt (Tuve 149).

Figur 3. Undersökningsområdet omedelbart norr om bytomten Tuve 152:1. Öster om undersökningsområdet syns de två bebyggelser som finns kvar av den äldre byn, bland annat Gunnestorp Övergård.

Figur 4. Utsnitt ur storskifteskartan över Gunnestorp från 1758. Undersökningsområdet är beläget ungefär nordost om den höjd på vilken Övergården är markerad.

Figur 5. Utsnitt ur ekonomiska kartan 1934-35 (norra delen Säve 0131-18SV, södra delen Göteborg 0131-11NV). Undersökningsområdet är markerat mitt i bilden och visar dess läge i den dåvarande åkermarken. Omedelbart öster om undersökningsområdet syns den bebyggelse som till del fortfarande finns kvar, Övergården strax norr om Nedergården.

Figur 6. Undersökningsområdet mot norr. Gunnestorpsvägen syns till vänster i bild.

Figur 7. Undersökningsområdets södra del med korsningen mellan Gunnestorpsvägen (till höger) och Finlandsvägen. I bakgrunden syns den höjd på vilken byn legat, delvis inhägnad med stengärdesgårdar. Foto mot sydost.

TIDIGARE FYND OCH UNDERSÖKNINGAR

År 2007 genomförde Göteborgs stadsmuseum i samarbete med Arkeologikonsult en arkeologisk utredning, etapp 1, där det nu aktuella området ingick (Theliander & Filipsson 2008). Vid utredningen beskrevs endast befintliga, kända lämningar. Inga arkeologiska undersökningar har tidigare gjorts inom fornlämningen.

På Gunnestorp Övergårds utmark hittade man i slutet av 1800-talet en silver-skatt i form av ett krus i stengods (s.k. bartmannkrus) med svenska, norska och danska silvermynt från perioden 1634-1674 (inventariern SHM 8842). Den exakta fyndplatsen är okänd.

UNDERSÖKNINGSMETOD

Med hjälp av en grävmaskin grävdes schakt inom undersökningsområdet. Schakt och eventuella anläggningar mättes in med GPS, beskrevs i text och fotograferades. Inga naturvetenskapliga analyser gjordes inom ramarna för undersökningen.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

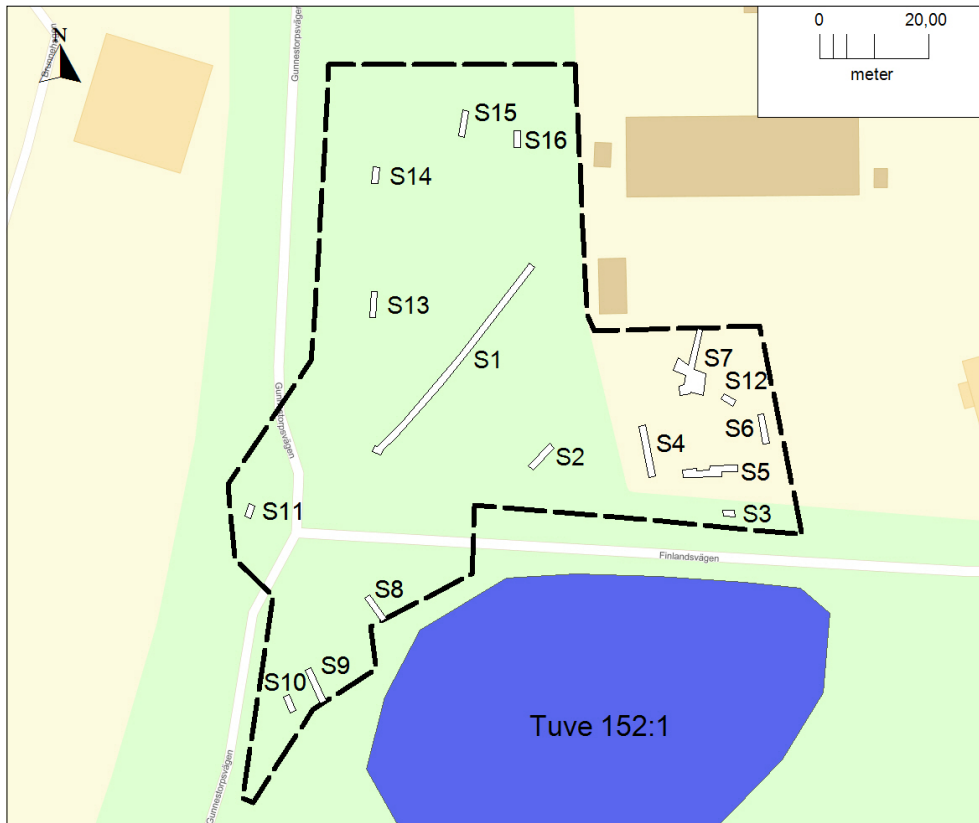
Sammanlagt grävdes 16 schakt (figur 8, bilaga 1) på vad som enligt äldre kartmaterial varit byns inägor. Inga äldre bebyggelse lämningar från byn framkom, däremot en mindre byggnadsrest i form av ett syllstenshorn (A2) till ett hus från yngre tid, sannolikt 1800-/1900-tal. I samma schakt (S7) fanns också en långsträckt, rännliknande anläggning (A1) med kol och skörbränd sten. Anläggningen bör ha samband med bebyggelsen men kunde inte tolkas närmare (figur 9-12).

I ett schakt (S4) påträffades rester av ett humöst kulturlager med kol, flintgods och ett kritpipsskaft; möjligen ett äldre odlingslager (figur 13). I schakt S8 påträffades en äldre markhorisont med fynd av 1700-, 1800- och 1900-talskaraktär (figur 14). Detta schakt grävdes mycket nära den befintliga avgränsningen för Tuve 152:1, upp mot bykullen. I övrigt framkom enstaka fynd i matjorden i schakten S5 och S15, däribland två kritpipsskaft och en skärva ostindiskt porslin.

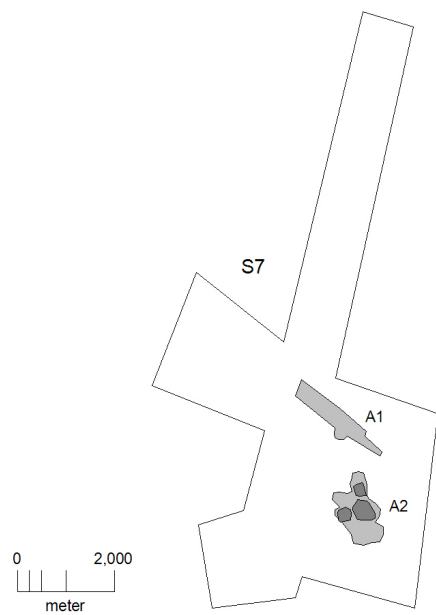
FYNDBESKRIVNING

De fåtal fynd från 1700-talet som påträffades bestod av tre fragment av kritpipsskaft och två skärvor ostindiskt porslin. Den ena porslinsskärvan kan inte med säkerhet bestämmas som ostindisk, men ser ut av vara av *famille rose*-typ.

I övrigt utgjordes fynden av 1800-/1900-talsmaterial, framför allt keramikskärvor (rödgoods, flintgods och stengods), flaskglas och tegel. En sentida kula i lergods påträffades också. Kulan är helt rund, ca 19 mm i diameter och har en jämn yta. Funktionen är okänd - möjligen rör det sig om en spelkula. Inga fynd insamlades.

Figur 8. Schaktplan.

Figur 9. Anläggningsplan, schakt 7.

Figur 10, till vänster. Planfoto av A1.
Figur 11, nedan. Profil genom A1.

Figur 12. Anläggning A2, syllstenshörn.

Figur 13. Kulturlagerrest/äldre odlingslager i schakt S4. Lerig silt vidtar på 40 cm djup.

Figur 14. Äldre markhorisont i schakt S8, som grävdes ett fåtal meter nordväst om den befintliga fornlämningsavgränsningen.

DATERING OCH TOLKNING

De fynd och anläggningar som påträffades vid förundersökningen kan kopplas till aktiviteter vid Gunnestorps by under framför allt 1800- och 1900-talet, med ett fåtal spår av 1700-tal. Som nämnts tidigare visar äldre kartor att området sedan åtminstone 1750-talet utgjort byns inägor i form av åkermark. De påträffade fynden visar att man sannolikt gödslat odlingsmarken med hushållsavfall. Inga tydliga lämningar av äldre bebyggelse eller annan verksamhet fanns inom undersökningsområdet.

ANTIKNARISK BEDÖMNING

Ingen fornlämning påträffades inom undersökningsområdet och den tidigare avgränsningen av Tuve 152:1 kvarstår därför. Göteborgs stadsmuseum bedömer att inga ytterligare arkeologiska åtgärder krävs inför exploatering av den nu undersökta ytan.

LITTERATUR

Andersson, Stina 1970. *Göteborg Tuve 29 Grimbo 2:2. Hällkista*. Göteborgs stadsmuseum, arkeologisk arkivrapport 1969:24. Göteborg: Göteborgs stadsmuseum.

Lundberg, Monica 1967. *Göteborg Tuve 57 Grimbo 5:1. Stensättningsliknande lämning*. Göteborgs stadsmuseum, arkeologisk arkivrapport 1967:13. Göteborg: Göteborgs stadsmuseum.

Theliander, Claes & Filipsson, Else-Britt 2008. *Tuve på Hisingen i Göteborg, Tuve sn, Västergötland: särskild arkeologisk utredning, steg 1*. Rapporter från Arkeologikonsult 2008:2179. Upplands Väsby: Arkeologikonsult.

Bilaga 1. Schaktbeskrivning**S1**

0-0,25 m	Grästorv
0,25-0,45	Matjord

Den sydvästra delen av schaktet var störd med påfört krossgrus och asfaltsavfall. Ett djupschakt drogs genom det påförda gruset. Under detta fanns lera.

S2

0-0,20 m	Grästorv
0,20-	Påfört grus

S3

0-0,35 m	Matjord
0,35-	Silt

S4

0-0,30 m	Matjord
0,30-0,40	Siltig humus med inslag av kol.
0,40-	Lerig silt

På en sträcka av ca 3 m i södra delen av schaktet fanns rester av ett kulturlager med lite kol samt fynd i form av ett fragment av ett kritpipsskaft, flaskglas, flintgods-skärvor.

S5

0-0,35 m	Grästorv
0,35-0,40	Matjord
0,40-	Lerig silt

Fynd av enstaka rödgods, flintgods och stengods.

S6

0-0,40 m	Matjord
----------	---------

S7

Under matjorden påträffades två anläggningar i siltig undergrund.

A1, långsträckt anläggning ca 2,0 x 0,35 m stor och 0,1 m djup. Fyllning av av kolblandad silt och skörbränd sten, ca 0,1-0,2 m stora stenar. I väst avslutades anläggningen med en skarp kant. I öst var den avgrävd av en dränering. På anläggningens södra sida fanns en mörkfärgning, sannolikt spår efter en större sten.

A2, syllstenshorn bestående av tre stenar; den största en plan sten ca 0,40 x 0,35 m stor och åt sydväst och nordväst två mindre stenar. Stenarna låg i en ca 0,1 m djup nedgrävning av grå silt. Runtom sågs avtryck av flera mindre stenar. Fynd i fyllningen utgjordes endast av enstaka tegelflis samt en tesked i rostfritt stål.

S8

0-0,20 m Påförd matjord

0,20-0,38 Äldre markhorisont med enstaka fynd av glas, flintgods, rödgods, stengods, en skärva ostindiskt porslin samt en sentida lerkula.

S9

0-0,55 m Påförda massor

0,55- Silt

S10

0-0,70 m Påförda massor

Ett äldre schakt (möjligen för VA) påträffades under massorna varpå grävningen avbröts.

S11

0-0,60 m Påförda massor, singel

S12

0-0,40 m Matjord

S13

0-0,15 m Matjord

0,15- Lera

S14

0-0,15 m Matjord

0,15- Lera

S15

0-0,40 m Matjord

Fynd av två kritpipsskaft samt en skärva ostindiskt porslin.

